

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

102. An si quis ante prandium per quartam partem horæ sumeret cibum, frangeret ieiunium? Et an in die ieiunii possit quis parum cibi sumere casu, quo prandium sit valde dilatandum? Et an inservientes ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

scorsim videatur satisfieri (in quo merito agnoscit Lugo differentiam aliquam ab exemplis adductis) non satisficit tamen toti legi, seu vtrique præcepto simul, unde videntur illi sequi eadem inconuenientia. Nam stante (inquit) illo duplici præcepto, ego debeo ex complexione vtriusque præcepti abstinentiam à cibo post comestionem vnicam diei præcedentis seu post refectiunculam serotinam vsque ad Missam, vel Communionem diei sequentis, & Superior habetur ius ex vi vtriusque præcepti ad hoc totum, ergo habet ius ad prohibendam variationem horologiorum, ex qua impeditur obseruantia, & redditio totius illius debiri, ad quod certum habebat ius, quod enim id debetur vnicò, duplici præcepto parum refert. Pone enim te ex duplici titulo diuerso debere Petro ex iustitia duo aliqua etiam diuersa v. g. ex vno contractu debes non auferre ab ipso equum tuum; toto hoc anno, rursus ex alio contractu, vel alio titulo debes centum nummos si anno sequenti abstuleris equum, tunc vltima die anni post mediam noctem iuxta vnum horologium exigis ab eo equum sciens te contrahere obligationem soluendi centum nummos in conditione positos, auferens equum post mediam noctem intra annum sequentem. Accepto equo sonat signum medie noctis in secundo horologio, tunc mutato consilio vis secundum horologium, & contendis te nihil debere, quia non abstulisti equum intra secundum, sed intra primum annum. Nemo dicit te liberum esse, & potuisse in præiudicium Petri mutare sententiam, quia licet ex diuersis contractibus, vel è tamen debebat Petro in conscientia non auferre equum nisi soluendo centum nummos; Debebas enim non auferre absolute anno præcedente ex primo contractu, debebas item ex secundo contractu non auferre anno sequenti nisi soluendo centum nummos, ergo Petrus habebat ius certum, ne auferretur ipsi equus nisi cum obligatione soluendi centum nummos, quo tamen iure fundatur per illam variationem, & mutationem sententiæ iuxta diuersa horologia. Fatendum ergo est licet liberum sit homini accipere pro regula quodlibet horologium, non tamen esse liberum recedere ab illo in præiudicium Creditoris, quia eo ipso quod vnum horologium accipit, videtur renunciare omnibus aliis, & se habere perinde ac si non esset vllum aliud, alioquin Creditor habet ius non permittendi quod vtatur illo horologio, ne hoc modo perdat ius suum quod habet certum ad totum illud completum. Sic ergo superior ex vi duplicis præcepti habet ius certum, vt post comestionem hodiernam homo nihil comedat ante Communionem crastinam, quo iure fraudatur, si homo iuxta primum horologium cœnet post mediam noctem, & iuxta secundum celebret cras, ergo non debet concedi talis libertas, sed dicendum, quod eo ipso quod vult homo accipere primum horologium pro regula ad cœnandum, obligat se implicite ad sustinendam illam regulam, quamdiu de eius errore constat, ne superior fundetur iure suo, quod habebat ex complexione vtriusque præcedenti, vt homo nihil comederet ante Communionem crastinam post prandium, vel refectiunculam hodiernam.

3. Sed licet hæc omnia acutè dicta à Cardinali Lugo fateatur Dicastillus de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 9. dub. 16. num. 321. tamen in illis agnoscit multa difficulta, quæ apud ipsum videre poteris. Et tandem sic asserit: Regula igitur erit pro omni materia tam iustitiæ quam alia quauis, vt tunc non liceat variare horologium quando sequatur alterutrum elusio si de duobus præceptis agatur. Quando verò vtrumque vigere, & seruari potest, licet sententiarum, seu horologiorum variatio sicut etiam in casu vnius præcepti si variatio non tollat quod minus præceptum vnicum integre probabiliter seruetur, licet variare. Si fieri po-

test licite, vt in inceptioe diei ieiunij sequatur quæ tardius horologium, & in finiendo eodem die sequatur celerius v. g. pro fine diei præcedentis ieiunium, atque aded pro initio diei ieiunij sequor horologium tardius, & comedo carnes post auditam duodecimam, seu signum medie noctis in celeriori horologio (si duret discrepantia tota die) & tempore finiendi diei sequor celerius horologium, & hoc puto licere etiam si sit variatio sententiæ, quia præceptum impletur probabiliter, nempe quia iuxta sententiam probabilem, horologij tardioris non incipit dies nisi post mediam horam à tempore celerioris, in fine verò iuxta sententiam celerioris probabilem finitur dies media ante tempus, quod designatur à tardiore, atque aded probabile est per 24. horas seruari leges ieiunij. Nec obstat, quod fortè inde fiet, vt reuera non intercedant nisi 23. cum dimidia; nam de hoc errore, vt supponimus non constat, & temporis designatio accipi debet iuxta regulas moraliter receptas, & vsuales, talis autem regula est, alterarum horologium, & probabile est, quod horologium, quod manè fortè errauerat, vespere non erret, aut è contra, & vtraque sententia est in vtroque tempore probabilis.

4. Nihilominus, quamvis quæ hucusque diximus vera sint, & eo modo accepta, regula Lugonis nihil non displicat, adhuc in aliquo casu videtur probabilis, quod quis secutus vnum horologium ad soluendum ieiunium Ecclesiasticum vnius diei possit postea amplecti horologij tardioris sententiam, & cum illo incipere diem, & ieiunium pro Communione. Nam si quis vel ignorans hoc quod audiuit esse prius horologium, sed potius credens vltimum, in id putans esse vnicum, audito signo medie noctis comedit putans iam certo moraliter finitam die ieiunij, postea verò audiuit aliud horologium, ita vt probabile sit illud, quod comedit, comeditisse diem præcedente, quamvis bona fide fecerit putans esse aliam diem atque adeo sine peccato, non video, quid prohibeat illum se gerere pro ieiunio iuxta probabilem sententiam secundi horologij, & si placuerit communicare. In hoc enim casu mutat quidem sententiam, & variat horologia, sed non ex primaria electione variationis, sed ex accidenti, quatenus nesciens illam esse regulam præter vnicum primi horologij, illam cepit sequi, postea verò se accommodat alteri regulæ, quam videt probabilem, in quo casu non sequuntur ea inconuenientia, quæ supra cum Lugone de dicebamus. Et hæc omnia docet Dicastillus, vbi supra, cui libenter adhæreo.

RESOL. CII.

An si quis ante prandium per quartam partem horæ sumeret cibum, frangeret ieiunium?

Et an in die ieiunij possit quis parum cibi sumere casu, quo prandium sit valde dilatandum?

Et an inservientes mensis secularium possint ieiuniorum diebus aliquid cibi sumere antequam seruiant, & postea comedere?

Idem est de Religiosis inservientibus mensi.
Et an Religiosi legentes ad mensam possint ante lecturam aliquid comedere?

Sed adhuc superest difficultas, an huiusmodi seruientes, & legentes possint diebus ieiunij ante seruitium, & lecturam non solum in modica quantitate cibum sumere, sed etiam in magna?

Et notatur, quod si quis in aduerteret cibum sumeret etiam pluries, & etiam carnis in die ieiunij ieiunium non frangit, ideo exinde tenetur seruari ieiunium.
Ex p. 10. tract. 14. & Misc. 4. Ref. 63. alias 61.

Negatiue respondeo cum Leandro de precept. *Eccles. tract. 5. disp. 5. q. 30.* vbi sic ait. An omnes ieiunantes possint licite sumere paulo ante prandium, quodcumque genus cibi, & in quacumque quantitate; Respondeo posse sumere quodcumque genus cibi, & in quacumque quantitate paulo ante prandium, hoc est quarta parte horæ, plus minusve ante prandium. Ratio est, quia illa comestio, seu sumptio cibi præparata per hoc breue tempus, vnam, & eandem facit moraliter comestionem; cum prandio: ergo licita erit, & sic sine fractione ieiunij sumi à quocumque poterit. Idem docet Pater Vidal in *Arca Theolog. lib. iii. de ieiunio. Inquisit. 1. n. 62.* sic asserentis: Ad id non violare ieiunium sumentem paulo ante prandium aliquid cibi etiam in magna quantitate, dummodò ante prandium non interponatur notabile tempus, sed tantum illud, quod moraliter censetur idem cum tempore prandij, vt est per quartam partem horæ, aut tertiam ad summum. Ratio est, quia tunc illa comestio habetur tanquam proxima dispositio ad prandium; & veluti inceptio ipsius prandij, vnde non erit diuersa comestio, sed pars vnus integræ comestionis cum ipso prandio, idè, &c. Et hæc omnia præter Doctores citatos, docet etiam Palqualigus *decis. 127. per totam;* quibus ego libenter adharo.

2. Sed hic obiter pro Confessariis obseruanda sunt aliqua. Primo, quod in die ieiunij possit quis parum cibi sumere, casu quo prandium sit valde dilatandum, quia longa dilatio prandij, communiter loquendo, semper causat debilitatem, sed propter hanc obseruandam, est licitum sumere mane aliquid cibi: ex *q. 2.* Secundum: inferuientes mensæ Secularium possunt ieiuniorum diebus aliquid cibi sumere, antequam seruiant, & postea comedere: quia tunc omnes, tam Domini quam eis seruientes, incipiunt prandium: sed horum, per aliquod interruptur tempus, vt munereri suo latifaciant. Tertio: etiam Religiosos inferuientes mensæ, posse sine fractione ieiunij aliquid comedere, antequam seruiant quia eadem pro his, ac pro secularibus ministrantibus militat ratio. Quartum, posse Religiosos legentes ad mensam, ante lectionem aliquid comedere; quia iam censetur pro omnibus Religiosis prandium inceptum: ergo suo parum, siue multum legentes legant, omnes possunt absolute aliquid ante lectionem comedere, & postea prosequi, aut finire coenam. Sed difficultas est, an huiusmodi ad mensam seruientes, & legentes possint diebus ieiunij ante seruitium, & lectionem, non solum in modica quantitate cibum præsumere, verum etiam in magna? Et respondeo posse etiam cibum in quacumque magna quantitate præsumere; quia vt supra est visum, prædicta sumptio cibi, est inchoatio prandij, post seruitium, & lectionem futuri; ergo cum eadem comestio sit cum sequente moraliter, nihil refert quod id, quod præsumitur sit in parua, aut in magna quantitate. Et hæc omnia docent Doctores, quos citat, & sequitur Leandro, *vbi supr. à quest. 24. q. 29.*

3. Notandum est hic obiter, quod si quis inadmitteret cibum sumeret in die ieiunij, ieiunium non frangeret, sed tenetur illud seruare, quia licet illa comestio, vel quia carnum, vel quia pluries facta, constituat ieiunij aduersari videatur, tamen prorsus est inuoluntaria respectu ieiunij, nec præceptum videtur solui, nisi per actum voluntarium. Et si casus accideret in Praxi; ita me gererem, vt si comestio sit æquiualens prandio, eo die non sumat nisi refectiunculam, si comestio æquipollet refectiuncule, sumat eo die tantum prandium; si neutri obparitatem æquiualeat, tunc sumat prandium, & refectiunculam seruans formam ieiunij. Et si Aucto-

rem huius praxis desideras, vide Rocafull. in *Praxi Theol. moral. tom. 2. lib. 3. de precept. Eccles. cap. 4. num. 59.*

RESOL. CIII.

An in anticipatione comestionis in die Ieiunij detur paritas materia?

Idem est, si comestio postponitur. Et pro utroque casu assignatur hora. Ex p. 5. tract. 5. Ref. 10.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet nouissimè Ioannes Sancius in *selectis, disputat. 53. numero 2.* vbi sic ait. Indulgendo ieiunantibus, quod hora vndecima queant se reficere, latus terminus assignatur, infra quem nullus extat debilis, aliàs si alter posset assignari infra illum; etiam aliud paruum spatium licet antepone, & sic in infinitum. Deueniendum igitur est ad terminum, infra quem alius non designatur, sicut in sponsalibus septennium completum Mathematicè requiritur. Sicut enim ætas, quæ iure præscribitur, in indiuisibili consistit, ne quisquam possit illam suo priuato iudicio mutare, vt bene aduertit Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 16. Aegid. disput. 2. n. 55. Basil. lib. 12. c. 5. Hurt. de matrim. diff. 14.* Sic & hora, quæ communiter à Doctores assignatur, (quod enim parum distat à re, nihil distare videtur,) non habet locum in termino præscripto à iure, siue quod æquiualeat, à communi Doctorum. Ita Sancius, nimis quidem scrupulosè.

2. Et ideo aliqui putant, per semihoram, immò & aliqui per horam non peccare laicos mortaliter, si anticiparem in die ieiunij comestionem, & ita ego in *par. 1. tract. 9. resol. 17.* pro hac sententia adduxi Molfesum, & Filliucium. Verùm hæc questio in mea opinione non habet difficultatem; nam ego cum multis Doctores vt patet in *loco citato,* docui, quamlibet anticipationem horæ in comestione ieiunij non esse peccatum mortale; & ita etiam hanc sententiam docet Ioann. Henriquez in *compend. cas. moral. cap. 18. numero 5.* vbi sic ait. [En el dia de ayuno se deue comer à hora competente, que es, desde las onze del dia hasta las tres de la tarde, pero si la comida se antepusiese, ò postpusiese de su hora, no sera pecado mortal, sino venial, como lo dize Toleno *lib. 6. cap. 4. num. 4.* Y si se antepusiese ò postpusiese con causa, no sera pecado alguno como por razon de auer de caminar, y en este punto anduuo muy riguroso Nauarro *cap. 21. numero 27.* diciendo que es pecado mortal anteponer la hora de la comida.] Ita ille, quicquid in contrarium asserat Ludouicus de San Iuan in *summ. q. del ayuno, art. 13. diff. 1. cap. 2.*

RESOL. CIV.

An qui in diebus ieiunij notabiliter anticipat horam comedendi, peccet mortaliter?
Et queritur, quantum possit absque dicto peccato mortali præueniri dicta hora comedendi?
Et an Religiosi qui habent priuilegium anticipandi prandium per horam possint per horas cum dimidia prandium ante meridiem præuenire? Ex p. 1. tr. 9. Ref. 27.

§. 1. **A**firmatiue respondet ex neotericis nouissimè Fagundez *Precep. 4. lib. 1. cap. 13. numero 4.* doct. duar. & ex eadem Societate Reginaldus *tom. 1. lib. 4. cap. 15. præcedenti. num. 191.* Azorius *p. 1. lib. 7. cap. 11. q. 4.* quod antea do-

Sup. hoc in Ref. præter. & in Ref. seq.

Quæ hæc sequetur, si-guanter §. Notandum, est, sed lege eam per totam & vide inf. Ref. 105.

Sup. hoc in Ref. not. præ-teritæ, §. No-tandum, à lin. 3. & inf. Ref. 105.

Sup. hæc lege doct. duar. præcedenti. Ref.

N
E
n
i
a
L. IV. V
III